

ANTALYA KENT KONSEYİ

TOPLUM ÇALIŞMA GRUBU

04.04.2018

Konu: Çocuk İhmal ve İstismarının Önlenmesi Hakkında Rapor

21.02.2018 Tarihinde Çocuk İzlem Merkezi, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği ve Toplum Çalışma Grubu üyelerinin katılımıyla Çocuk İhmal ve İstismarı konusunun toplumsal açıdan ele alınması, koruyucu, önleyici, tedavi ve rehabilitasyon aşamalarında çözüm önerilerinin oluşturulması konusunda toplantı yapılmış ve aşağıdaki rapor düzenlenmiştir.

Giriş ve Genel Değerlendirme

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü 2006 yılından itibaren adli istatistikleri yayımlıyor. Buna göre 2006-2016 arası 10 yıllık süreçte birçok alanda suç yönelim arttı. Özellikle de çocuğa karşı cinsel taciz vakalarında... 2006 yılında çocuklara yönelik cinsel istismar suçundan 3 bin 780 karar verildi. 2016 yılında ise bu rakam 21 bin 190'a ulaşmıştı. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2016'da açıkladığı verilere göre sadece 2014 yılında 1377'si erkek 9718'i kız çocuk olmak üzere 11 bin 95 çocuk cinsel istismara maruz kaldı. Çocukların yüzde 19'u 11 yaş ve altında. Son 10 yılda evlendirilen kız çocuğu sayısı ise 483 bin! Tabi bunlar resmi rakamlar. Uzmanlar cinsel istismar vakalarının ancak yüzde 15'inin adli makamlara ulaşabildiğini ve en sık üzeri örtülenin de çocuğun aile içinde yaşadığı taciz olduğunu söylüyor. Dolayısıyla buzdağının altında çok daha acı bir gerçek saklı. Psikiyatri Derneği'nin araştırmasına göre Türkiye'de cinsel istismara uğramış çocuk oranı yüzde 33.

Bilindiği gibi, Ülkemizin de taraf olduğu Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 34.maddesi: Cinsel şiddeti, çocukların yasa dışı veya psikolojik olarak zararlı herhangi bir cinsel etkinliğe özendirilmesi veya zorlanması, ticari amaçlı cinsel sömürde kullanılmaları, cinsel istismarla ilgili işitsel veya görsel materyallerde kullanılmaları olarak tanımlamaktadır.

Cinsel istismar kapsamına çocuk fuhuşu, cinsel kölelik, seyahat ve turizmde cinsel sömürü, ülke içinde ve ülkeler arasında kaçırılma, çocukların cinsel ve zorla evlendirme amacıyla satışı girmektedir.

Tüm cinsel şiddet biçimleri, fiziksel güç kullanılsın ya da kullanılsın, çocuklar için psikolojik açıdan bozucu, sömürücü ve travmatik etki yaratır. Özellikle çocuğun güvendiği ve tanıdığı birinden bu tür eylemlere maruz kalması bu etkiyi artırmaktadır.

Çocuk istismarı ile ilgili sosyal medyada yer alan bazı haberler özel vakaların çok uzun süre yer alması, bu konunun gündemde durmasını sağlıyor. Bunun takipçisi olan kurumlar var, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Ayrıca alanla ilgili çalışan sivil toplum örgütleri var.

Medyanın yaşamımızdaki eğitici, bilgilendirici ve eğlendirici rolü tartışmasız çok büyüktür. Ancak, saldırganlık, şiddet ve istismarı içeren görüntülerin teşhir edilmesinin ihmal ve istismar üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu da bilinmektedir.

Ülkemizde çocuklar her geçen yıl daha fazla cinsel taciz mağduru oluyor. Uzmanlara göre bunun birkaç nedeni var. Çocuğun ruhsal gelişimini takip etmeyen ya da edebilme kapasite ve becerisinden yoksun ebeveynler; sağlıksız cinsiyet algısı; cinselliğin rahat konuşulmadığı, ayıplandığı kapalı toplum yapısı; dini ve muhafazakâr değerler gerekçe gösterilerek, okulda ve sosyal yaşamda, kız ve erkek çocukların bir arada büyümelerini engellemek; birbirine yabancı bırakılan kız ve erkek çocukların duygusal ve sosyal gelişimini tamamlayamayarak, karşı cinsi sadece cinsel bir obje olarak algılayan birer kadın ve erkeğe dönüşmesi; bu doğrultuda toplumun yeniden ve yeniden kendini üretmesi ve elbette yasaları yapan ve uygulayan kişilerin de bu döngünün bir parçası olması gibi pek çok değişkene bağlı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocuk İstismarı konusu toplumsal bir süreç, kültürel farklılıklara ve coğrafi bölgelere göre değişim gösteriyor. Cinsel özgürlük cinselliğin yaşanması toplumdan topluma değişiklik gösteren, sosyo- kültürel kurallar ile şekillenen kavramlardır. Çocuğa yönelik cinsel istismarın çok yaygın olduğu çocukların medya ve iletişim kuralları ile cinsel içerik bombardımanına tabi tutulduğu günümüz dünyasında sadece cinsel özgürlük üzerinden bir yaklaşım göstermek çocuğun fiziksel, ruhsal ve cinsel gelişimi yönünden tehlikelere karşı korumasız bırakılması gibi çocuğun yüksek yararı prensibine aykırı sonuçlara yol açar.

İstismar Olayının Temel Noktaları

İstismar olayını üç ana konuda Hukuk-Siyaset- Toplum olarak ele almalıyız,

Hukuk alanında ki bir değişiklik verilen cezalar, yasa koyucuların bakışı, cezanın uygulanışı diğer iki temel noktayı etkilemektedir. Siyasilerin olaya bakışı, yasa yaparken gösterdikleri tavır vb toplumu ve hukuku etkilediği bilinen bir gerçektir. Üçüncü temel nokta toplum, toplumda ki tüm bakış açıları, değişimler, toplumda ki değerler algısı, çocuk algısı vb siyaseti ve hukuku birinci derecede etkilemektedir.

Çağımızda toplum hızla değişmektedir. Eğitim sistemi, dini eğitim, çocukların eğitimi ailelere günün koşullarına ve siyasi bakış açısına göre hızlı bir değişim geçirmektedir. Bilimsel bilginin yerini kanıtlanmamış hurafelere dayalı bilgiler almaktadır. Günümüzde denetimsiz 18 yaş altı yatılı-gündüzlü kurs ve benzeri kurumlar, karma eğitimden uzaklaşmak çocuğu korunmasız alanlara çekmektedir.

Sosyal yaşamdaki internet kullanımı, sosyal paylaşım ağları çağımızda çocuğun cinsel istismarında önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Çocuğun kontrolsüz internet kullanımı onu güvencesiz bir ortama itmekte, ailenin internet kullanımında yeterli bilgi sahibi olmaması çocuğun üzerinde ki denetimi zayıflatmakta, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sosyal medya üzerinden çocuğu istismara açık hale getirmektedir.

Çocuğun cinsel istismarında ikinci ele alacağımız konu ise konunun çok yönlü olması nedeniyle çocukla ilgili hukuk-tıp-sosyal hizmet-psikoloji-eğitim-çocuk gelişimi gibi

disiplinlerin birlikte çalışması gerekliliğidir. Tek başına bir alanın uzmanlaşmasının veya çok gelişmesinin sorunun çözümünde etkin olması mümkün değildir. Sorunun önlenmesinde, çözümünde ve rehabilitasyonda çocukla ilgili tüm alanların birlikte çalışması zorunludur.

Çocuğun cinsel istismarında üçüncü ele alacağımız konu ise siyasi iktidarın alınan kararları uygulamada ve önlemede göstereceği çabadır. Siyasal iktidarın aldığı her kararda önceliği “**ÇOCUK DOSTU VE ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI**” kriterlerini temel kabul etmeli, olayları bu gözle değerlendirmelidir.

Çocuğun cinsel istismarında dördüncü ele alacağımız konu ise çocuğa karşı işlenen suçlarda ki cezalar. Ülkemizde ki bu konuda ki cezaların yeterli düzenlemeyi içerdiği, asıl önemli olanın cezanın uygulanışı, cezayı uygulayıcı sistemin olaya bakış açısı olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. En ağır cezaları yasalarımıza koysak da uygulamada zayıflıklar varsa cezanızın ağırlığı bir şey ifade etmeyecektir. Yargılama sürecinde uygulanan iyi hal indirimi, yeterli bilgi toplanamaması, yargılama sürecinde ki erkek egemen bakış açısı, cinsiyetçi yaklaşım, istismarın şekli vb tüm detaylar cezaların uygulanmasında etkin rol oynadığı her gün karşılaştığımız gerçeklerdir. Bir çocuğa yönelik cinsel saldırı ele alınırken aslında saldırının şekli nasıl olursa olsun tamamlanmamış bir tecavüz olarak bakılmalıdır. Çocuğun bedeni bir bütündür. Her hangi bir organı diğer organına göre daha değerli veya daha değersiz değildir. Çocuğun her koşulda travma yaşadığını kabul edip ona göre davranmamız gerekmektedir. Çocuğa karşı işlenen suçlarda yargı sistemi olaya “**çocuk gözü**” ile bakabilmesi gerekirken şu anda yargılama sistemimiz vakalara erişkin gözüyle bakmakta ve karar vermektedir. Bu nedenle yargı sisteminin her kademesinde hizmet verenlerin çocuk bakış açısını geliştirebilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve eğitimlerin yapılması gerekmektedir.

Çocuğun cinsel istismarında beşinci ele alacağımız konu ise çocuğun cinsel istismara uğraması bir sonuçtur. Bu sonuca gelene kadar çocuk birçok ihmal ve istismara maruz kaldığı bir gerçektir. Yaptığımız sosyal incelemelerde istismar mağduru çocukların birçoğunun evden kaçma, madde kullanımı, aile içi fiziksel şiddet, ekonomik şiddet, aile içinde duygusal bağ yoksunluğu, aileden uzak eğitim, eğitim dışında kalma vb sosyal sorunları yaşadığı görülmektedir. Bu nedenle sosyal müdahalelerin zamanında yapılması gerekmektedir.

Çocuğun cinsel istismarında ele alacağımız en önemli konu ise ÖNLEME çalışmalarıdır. Sırasıyla;

- a- Okullarda Okul Sosyal Hizmetinin kurulması (*Okul Sosyal Hizmeti; çocuklarımızı, Yoksulluk, Madde bağımlılığı, Ayrımcılık ve dışlanma, Kriz durumları, Suça sürüklenme, Okul devamsızlığı, Aile içi şiddet, Çeteleşme, Akademik başarısızlık, Akran zorbalığı, Toplumsal cinsiyet, Çocuğa yönelik ihmal ve istismar gibi tehlikelerden ve sorunlardan korumak amacıyla okul ortamında çalışmalar yürüten ve çocuğu 'aile, okul, toplum ve çevre' işbirliğiyle koruyan, geliştiren, destekleyen ve rehabilite eden bir sosyal hizmet alanıdır.*)
- b- Kız çocuklarının okula devamının sağlanması,
- c- Okula devama önem verilmesi, okula devamsızlık konusunda çocuk lehine karar verme;
- d- Okula aidiyet duygusunun geliştirilmesi,

- e- **18 yaş altı her bireyin çocuk olarak kabul edilmesi**, Çocukların yaşı, cinsel gelişimleri, toplumsal ve dinsel kurallara göre verilmemesi, tüm dünya tarafından kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesine göre 18 yaş altı tüm bireyler çocuk olarak kabul edilmelidir. 15 yaş üstü çocukta rıza aranması, aile izni ile evlenme vb konuların yasalardan çıkarılması gerekmektedir.
 - f- Her çocuğa yaşına uygun cinsel eğitim verilmesi,
 - g- Çocukla çalışan meslek elemanlarına cinsel istismar konusunda eğitim verilmesi,
 - h- Toplumla çalışma olmadan, toplum bilinçlenmesi sağlanmadan sorunun çözüme ulaşması mümkün olmayacağından toplumun bilinçlenmesinde etkin rol oynayan kurumların yeniden kurulması (Toplum Merkezleri, Aile Danışma Merkezleri, Mahalle Kültür Merkezleri, Mobil Ekip vb)
 - i- Çocuğa hizmet veren kurumların, yatılı kursların, spor merkezlerinin, yurtların vb etkin denetimin yapılması,
 - j- Cinsel istismara maruz kalan çocukların rehabilitasyonu için özel merkezlerin açılması,
 - k- Hukuk alanında hizmet veren tüm birimlere çocuk alanında eğitim verilmesi,
-
- l- Ailelerin eğitimine yönelik koruyucu ve önleyici tedbirlerin geliştirilmesi, cinsel istismar mağduru çocuk ve ailesinin rehabilitasyonuna yönelik birimlerin kurulması,
 - m- Üniversitelerin konuda etkin rol almasının sağlanması, Çocuk takibi ve rehabilitasyonu için Üniversitelerin bünyesinde Çocuk Koruma Araştırma ve Uygulama Merkezi açılması oluşturulması,**
 - n- Çocuğa yönelik mahalle-köy ve kentlerde ülke ölçekli, çocukların kolay erişim sağlayacağı adalet mekanizmaları ve polise erişim, rehabilitasyona yönelik yaygın eğitim modellerinin olması gerekir
 - o- Çocuk İzlem Merkezlerinin sayılarının artırılması ve halen var olanların personel ve teknik donanımları açısından geliştirilmesi.
 - p- İllerde yerelde Antalya genelinde Çocuk İzlem Merkezi(ÇİM) sadece merkez ilçelerden gelen çocuklara hizmet verebilmektedir. Bu durum çocuklar açısından ayrımcılık olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle var olan ÇİM' in diğer ilçelerden gelen çocuklara da hizmet verebilecek düzeyde güçlendirilmesi, personel sayısı artırılmalıdır. ÇİM sayısının ilimizde ikiye çıkarılması gerekmektedir.

Sonuç olarak; Cezaların azlığı değil, sosyal politikaların gerçekleşmemesi cinsel istismarı körüklüyor. Kültürel farklılıklara ve coğrafyaya göre değişen vaka özellikleri var. Çocuklara dokunma kültürü bizde çok fazla iyi dokunma, kötü dokunma ayırımının öğretilmesi gerekir. Kız-Erkek ayırımı yapmaksızın, çocuk evliliklerini de kapsayan çağrı hatlarıyla sınırlı kalmayan bir koruyucu modelleme olması gerekmektedir.

İnsan hakları temelindeki evrensel ölçütler ve hep çocuğun öncelikli yüksek yararı yaklaşımıyla ortak iyilere ulaşması amaçlanmalıdır. Olması gereken modelin adı **ÇOCUĞA YÖNELİK KORUMA SİSTEMİDİR.**